

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisporna petič-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravitelju „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Po njih delih jih boste spoznali.

Precej dolgo je trajalo, da se je klerikalni stranki končno vendarle posrečilo dobiti v kranjskem deželnem zboru večino v svoje roke. In kdor je čital in slišal one slavospeve, s katerimi so se hvalili klerikalci ter se smatrali za najboljše gospodarje, za največje in najodkritosrčnejše prijatelje našega kmeta, ta je bil prepričan, da bo za našo lepo deželo nastopil takorekoč zlat čaš, kakor hitro bodo dobili klerikalci vajeti v roke pri našem deželnem vozu. In marsikdo si je že v mislih slikal, kako bo naša kranjska dežela zopet odsevala, kako bo gospodarsko in prosvetno napredovala, kako dobro se bo godilo njenemu prebivalstvu, kmetu in meščanu. Vsi tisti, ki so z žalostjo in obupom v srečo zapustili svojo domovino ter šli v daljni svet iskat si zaslužka, kruha, se bodo vrnili v svojo domovino, ki jim obeta zdaj mnogo lepšo bodočnost, mnogo boljše življenje nego ona daljna dežela, v kateri so si do zdaj v potu svojega obraza služili kruh.

Toda vsa ta vera v tisto klerikalno moč, ki naj bi ustvarila naši deželi lepšo bodočnost, je izginila, kdor je dobro opazoval in premostril delovanje in početje klerikalne stranke v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora.

Obljube klerikalne stranke so bile pač velike in lepe, toda ostalo je večinoma le pri obljubah. In tako že danes sodimo in tudi obsodimo klerikalce po njihovih delih, ki so jih doprinesli v deželnem zboru.

Ne bomo natančno razmotrivali posameznih zakonov in predlogov, katere je predložila klerikalna stranka in ki so bili tudi sprejeti, ker to bi bilo predolgo. Če si natančno ogledamo vse sprejete zakone in predloge, tedaj smemo popolnoma z mirno vestjo potrditi, da imajo vsi ti zakoni in predlogi edinole en namen: utrditi in okrepiti nasilno moč klerikalne stranke. Novi občinski red in novi občinski volilni red sta najboljši dokaz, da je naša trditev po-

polnoma opravičena. Do zdaj je bilo vedno navada, da je imel v vsakem gospodarstvu tisti največ govoriti, čegaver gospodarstvo je bilo, oziroma kdor je največ prispeval k temu gospodarstvu. Vsak kmetovalec hoče in mora tudi biti gospodar in sicer edini gospodar svojemu gospodarstvu. Družina ima sicer pravico, da mu od slučajja do slučajja morda to ali ono svetuje, odločilno besedo ima pa vendarle vedno in povsod edinole gospodar. Tako mora tudi biti, ker sicer bi naš kmet kmalu rakovo pot. Prav tako je pa tudi pri občinskem gospodarstvu. Tisti naj bodo v občini gospodarji, ki največ prispevajo in plačujejo za občinske potrebe. Klerikalna stranka je pa vse to postavila v novem občinskem redu in v novem občinskem volilnem redu na glavo. Klerikalna stranka se je v teh dveh zakonih postavila na stališče, naj bo v vsakem gospodarstvu družina gospodar — kmetovalec, torej pravi gospodar naj pa samo plačuje. Če bo rekla družina: »danes se ne bo sejalo, danes se ne bo kosilo«, tedaj se ne bo sejalo, se ne bo kosilo. In če bo vsled tega nastala škoda, tedaj jo bo nosil gospodar. Ravnotako bo po teh novih dveh zakonih v občini. Pravi gospodarji ne bodo imeli več nobene besede. Govorili bodo pa le tisti ter imeli tudi odločilno besedo, ki bodo le prav malo ali pa prav nič prispevali k občinskim potrebam. In kaj bo posledica takih razmer, pač ni treba natančno razlagati. Tisti, ki nič ne plačujejo, imajo navadno več potreb — in kakor hitro bodo prišli do odločilne besede, bodo izrabili vso svojo moč ter si privoščili vse potrebne in nepotrebne ugodnosti, plačevali bodo pa gospodarji. In klerikalci so tukaj prav dobro računali. Po naši deželi se vrši namreč neka izpremema. Boljši kmetovalci — gospodarji prihajajo namreč vedno bolj do spoznavanja, da je delovanje klerikalne stranke v veliko škodo kranjskega kmeta, ter se vsled tega odvrta od te stranke ter postavljajo na svoje lastne noge. To pa klerikalci prav dobro uvidevajo. Vsled tega so dobili v svoje roke vse tiste nezado-

voljneže, katerim daje kmetovalec zaslužek, ter jim dali tudi vso moč v roke. In kdor pozna razmere po naši deželi, kdor pozna naše kmečke posle in delavce, ta ve, kaj ima pomeniti, če bodo imeli ti vso moč v rokah. In naš kmet še vedno noče izprevideti, da uničuje samega sebe, če podpira klerikalno stranko, če voli klerikalne kandidate in naroča klerikalne časopise.

Prav taki so bili pa tudi vsi ostali predlogi in zakoni, ki so bili vsled klerikalne večine sprejeti v zadnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega. Če si ogledamo cestni zakon, tedaj moramo priznati, da bo ta zakon veljal deželo sto in sto tisoče. Izrabljevali ga bodo pa ravno tisti, ki bodo imeli moč v občini in v deželi. To so klerikalci in pa tisti nezadovoljneži, katere je klerikalna stranka s tem, da jih je nahujkala zoper svoje gospodarje ter jim napravila razne sleparske obljube, dobila na svojo stran.

Klerikalci morajo pa izpolniti tudi svoje obljube, plačati račune, s katerimi so se zadolžili pri svojih mogočnih pristaših. In v to naj jim pomaga zakon o izrabljevanju vodnih moči. Klerikalci hočejo zgraditi z deželnim denarjem na Gorenjskem veliko električno centralo, ki naj bi dajala daleč naokoli gonilno moč ter nadomeščala človeško moč. V to svrhu so morali in morajo še nakupiti vse vodne moči, ki so na razpolago. In tako kupuje deželni odbornik dr. Lampe z deželnim denarjem razne vodne moči in mline za drag deželni denar. Seveda pridejo pri teh kupčijah predvsem v poštev klerikalni pristaši. Ti bodo na stroške dežele zelo drago prodali svoje mline in svoje vodne sile.

Vprašanje je pa, ali se bo ta električna centrala posrečila, ali bo res tako koristila kakor to obljubujejo klerikalci. Splošno mnenje je, da so se klerikalci z vso stvarjo zelo prenažili. Vprašati bi morali nepristranske strokovnjake. Tega pa niso napravili, temveč so se kar natihoma pomenili ter sklenili, da bodo milijone deželnega denarja vtaknili v to električno centralo. Za take poskuse in dela je pa

treba ogromnega denarja. Tega pa naša dežela nima, temveč ima že danes veliko več izdatkov nego dohodkov. In če bi bili klerikalci dobri gospodarji, tedaj bi se najprvo vprašali, od kod bomo pa dobili potreben denar za vse to. Tega pa naši lahkomišelniki niso storili. Najprvo so sklenili najeti posojilo desetih milijonov kron. Vlada, oziroma cesar je potrdil že vse druge zakone, ki so bili sklenjeni v zadnjem času v kranjskem deželnem zboru — zakon o desetmilijonskem posojilu pa do danes še ni potrjen. To da pa mnogo misliti. Tudi na najvišjem mestu dvomijo in sicer zelo dvomijo, da znajo naši klerikalci dobro gospodariti.

Posledica in sicer grozna posledica tega lahkomišelnega klerikalnega gospodarstva pa šele pride. In takrat bo naš kmet zaječal, da se bo slišalo do neba. **Klerikalci bodo morali namreč v najkrajšem času zelo, zelo zvišati deželne doklade. Kmet bo moral dvakrat, trikrat toliko davkov plačevati, kakor jih je plačeval do zdaj in sicer ravno zaradi slabega in pristranskega gospodarstva klerikalne stranke v deželnem zboru.** Takraj bo pa nastala na vsem Kranjskem takorekoč revolucija med davkoplačevalci in popolnoma opravičeno. Toda tudi ta revolucija ne bo nič izdala. **Klerikalci so se zvezali s tistimi, ki ne plačujejo nobenih davkov.**

Ubogi naš kmet — plačeval bo, da bo črn. Naši poslanci so dobro uvideli nesrečo, pogubo, ki čaka našo deželo, našega kmeta. Povedali so tudi jasno, kaj mislijo; toda klerikalci so se le zaničljivo posmehovali. Imeli so pa vendarle strah, kajti niso postavili na dnevni red deželnega zbora proračun. Kadar se namreč o proračunu posvetujejo, takrat se govori o vsem deželnem gospodarstvu. Tega pa klerikalci niso hoteli pripustiti. In tako bodo klerikalci še nadalje gospodarili v veliko škodo našega kmeta.

Upamo, da bo naš kmet še ob pravem času spoznal nevarnost, ki mu preti, ter se odvrnil od tistih, ki mu prinašajo to nesrečo, to so — klerikalci.

Politični pregled.

Deželni zbor kranjski.

V seji, dne 27. oktobra se najprej prečitajo razni predlogi. Med njimi je tudi nujni predlog poslanca Gangla glede potoka Nikave. Predlog se glasi:

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da čimprej razpiše komisijonalno razpravo na lieu mesta za regulacijo potoka Nikave skozi mesto Idrijo po načrtih, ki jih je napravil deželni stavbni urad in jih deželni odbor predložil že meseca februarja letos c. kr. deželni vladi v presojo.

Predlog se odkaže upravnemu odseku, ki naj o njem poroča v prihodnji seji deželnega zbora.

Prisilna delavnica.

V razpravo pride poročilo o računskem sklepu zaklada deželne prisilne delavnice za leto 1909. Napredni poslanec dr. Novak graja delo v prisilni delavnici, ker škoduje našim domačim obrtnikom. Tudi trgovska zbornica se je že izrekla proti delu v prisilni delavnici, toda naš klerikalni deželni odbor še ni ničesar ukrenil v tem oziru. Klerikalci se širokoustijo, da so prijatelji malega obrtnika, v resnici pa ničesar ne store v njegovo korist. Dr. Novak predlaga, da se pozove deželni odbor, ki naj ukrene vse potrebno, da se opuste v prisilni delavnici dela, ki spadajo v obrt in industrijo. Dela naj se samo to, kar rabi prisilna delavnica za-se.

Profesor Jarc pravi, da se klerikalna stranka popolnoma strinja z dr. Novakom. Prej so bili klerikalci mnenja, da se mora čim največ dobička izprešati iz prisilne delavnice. Zdaj so se prepričali, da je to povzročilo žalostne razmere v obrtnem stanu. Kljub temu pa, da so klerikalci prepričani, da dela prisilna delavnica veliko škodo obrtnikom, vendarle nočejo glasovati za predlog dr. Novaka. Rajši glasujejo za predlog profesorja Jarca, da naj deželni zbor šele studira, kako bi bilo mogoče odpraviti konkurenco prisilne delavnice. Vendar je pa bil sprejet tudi predlog dr. Novaka, čeravno mu je profesor Jarc nasprotoval.

Podpore okrajnim cestnim odborom.

Glede podpor nekaterim cestnim odborom se naroči deželnemu odboru, da poroča o teh prošnjah deželnemu zboru, kadar stopi v veljavo novi cestni zakon.

Nov davek.

Ker leze kranjska dežela, odkar jo imajo v rokah klerikalci, vedno bolj v dolgove, zato so si izmislili klerikalni možje nov davek, ki naj bi pomagal klerikalcem na konja. Toda, če izvzamemo Ljubljano, ne bo mogoče v celi kranjski deželi dobiti toliko tega novega davka, kolikor zapravijo klerikalni poslanci na dragih cigarah. Ta novi davek se namreč naloži na oni prostor, ki je namenjen za stavbišče. Določi pa se novi davek po tem, koliko ima lastnik dohodkov od dotičnega prostora in ne po tem, kolikor je dotični prostor vreden. Koliko dohodkov bodo imele dežela in občine od tega davka, si lahko vsakdo sam izračuna, če ima le malo možganov v glavi. S tem davkom pač ne bodo rešili klerikalci svojega zavoženega gospodarstva. Edina Bela Krajina bi lahko nekoliko pridobila, ako bi se kdaj gradila belokranjska železnica. Zakon glede novega davka stopi v veljavo že dne 10. novembra t. l.

V seji dne 28. oktobra t. l. se je med drugim sklenilo sledeče:

Nova živinozdravniška služba.

Prošnja za ustanovitev živinozdravniška za sodni okraj Višnja gora in Žužem-

berk se odstopi deželnemu odboru, da zagotovi prispevek okrajev, ter potem preskrbi živinozdravnika za imenovana okraja.

Za uravnavo voda.

Prošnja županstev Iška vas, Iška loka in Tomišelj za uravnavo Iške se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da odredi ogled te vode po svojem deželnem tehniki, ter na podlagi izvršenih obravnav ne le z interesi, ampak tudi z glavnim močvirskim odborom odredi izdelavo načrtov, potrebnih za to uravnavo ali po deželnem stavbnem uradu, ali po državnem uradu za uravnavo hudournikov v Beljaku.

Prošnja županstev Domžale, Ihan, Dol in Dolsko za uravnavo Kamniške Bistrice, se odstopi deželnemu odboru, da z ozirom na dejansko, vsestransko uradno priznano nevarnost, ki preti po tej vodi zemljiščem, ležečim ob tej deroči vodi, z vso skrbnostjo deluje na to, da ministrstvo brez vsakega odlašanja zakonski načrt, ki je od deželnega odbora že davno predložen v pregled, vrne s svojimi pripombami, da se more deželni zbor o njem posvetovati in ga prirediti za najvišje odobrenje, da se toliko nujna uravnava brez vsakega zavlačevanja vendar že prične izvrševati.

Prošnja občine Dobrunje za nadaljni prispevek v pokritje regulacijskih in obrambnih zgradb ob Ljubljani, se odstopi deželnemu odboru, s pooblastilom, da prošnji po možnosti ugoditi. Obenem se naroča deželnemu odboru, da ponovi prošnjo na c. kr. deželno vlado za državno podporo.

Preložitev ceste.

Prošnja županstva Krško za podporo pri preložitvi ceste Senuše - Ravno se odstopi deželnemu odboru, da iz kredita, odločenega za popravilo občinskih cest, podeli primerno podporo, če se je prepričal o potrebi in važnosti te ceste.

Zadrugi za zgradbo in vzdrževanje mostu čez Savo pri Zagorju se dovoli podpora 2000 K.

V pokritje stroškov za starovrniški vodovod se občini Vrhnika dovoljena 20% deželna podpora od proračunjenega zneska 33.000 K naknadno zviša na 30% od gradbenih stroškov 35.067 K 80 vin.

O dovolitvi višjih nego 20% priklad za cestne namene, je bil sprejet predlog, da se deželni odbor pooblasti, da onim okrajnocestnim odborom, kateri bodo pravovredno dokazali, da z 20% prikladno ne morejo izhajati, dovoli za leto 1911 tudi višje, vendar pa ne 50% presegajoče priklade na vse neposredne davke z dokladami vred, izvzemši osebno dohodnino.

Glede prošnje Salezijancev na Rakovniku za podporo je bil odobren predlog, da se Salezijancem da za leto 1911 podpora v znesku 5000 K.

Predlog poslanca Višnikarja o pisavi krajnih imen.

Pri tem predlogu so posegli v razpravo poslanci vseh treh strank. Veliko ogorčenje je izzval med slovenskimi poslanci Nemeec dr. Eger, ki je trdil, da se hoče s tem predlogom izbrisati nemška preteklost kranjske dežele. Pri nas ve vsak pastir, da kranjska dežela ni bila nikdar nemška, pa ti pride učeni Nemeec dr. Eger, ki trdi, da je bila kranjska dežela nekdanj nemška. Nemška nevednost je res velikanska. Sprejet je bil sledeči predlog:

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da o priliki prihodnjega ljudskega štetja da natančno pregledati in popraviti občinski leksikon glede pisave krajnih imen (krajni repertorij) na Kranjskem in da odpravi popačena in taka krajna imena, katerih ljudstvo dejansko ne rabi, ki tedaj niso v navadi.

Brezmejna klerikalna hudobija.

V popoldanski seji dne 28. oktobra 1910 so se klerikalni poslanci pokazali v vsi svoji brezmejni hudobiji. V tej seji so klerikalci pokazali, da jim ni čisto nič, če zapuščeni otroci liberalnih staršev, ki so nekdanj služili kot učitelji, poginejo lakote, kakor star maček v jarku, dočim ravno tisti klerikalci mečejo deželni denar zavaljanim samostancem. Stvar, za katero je šlo v omenjeni seji, je sledeča: Vpokojeni nadučitelj Gašperin, ki ima toliko penzije, da se komaj sam preživi, mora skrbeti tudi za tri otroke svoje hčere, bivše učiteljice Kobav. Ker odločuje v kranjskem deželnem zboru krščansko katoliška, klerikalno pobarvana večina, si je mislil stari Gašparin, da bo pri tako dobrih ljudeh dobil malo podporo za vzdrževanje svojih vnukov. Spisal je torej prošnjo, katero je priporočal posl. Gangl.

Posl. G a n g l pravi, da je bila Olga Kobavova vzgledna učiteljica in vzgledna mati. Nesreča je hotela, da je zbolela, in sicer kot žrtev naporega dela. Zapustila je tri otroke. Kmalu nato je umrl tudi mož. Vsa skrb sloni zdaj na ramah njenega očeta. V tej prošnji gre samo za 20% doklado. Žalostne razmere v tej rodbini so take, da bo deželni zbor s tem, da dovoli izjemno podporo, mnogo pomagal staremu očetu. Naj govori v tem slučaju tudi srce. Predlaga, naj se prošnji nadučitelja Gašparina ugodi.

Predlog Gangljev se odkloni, zoper je glasoval tudi poslanec učitelj Jaklič.

Takoj nato pride na vrsto prošnja nekoga patra Otokarja Aleša, da naj se mu dovoli pokojnina. In naš krščanski deželni zbor je bil res tako krščanski, da je patru Otokarju takoj priznal 600 K pokojnine na leto. To pokojnino bo seveda plačal kmet pri davkih. Zdaj pa naj kar pridejo vsi patri in fratri in še razni kozli, pa naj vložijo prošnje pri deželnem zboru za pokojnine. Vprašanje je le, koliko časa bo sloven-

ski kmet še tako neumen, da bo hotel rediti razne samostanske postopače.

V dotični seji je bilo sprejetih tudi več zajčjih steza med okrajne in več kolovozov med deželne ceste.

Davek za izvrševanje lovske pravice.

O načrtu zakona glede davka od izvrševanja lovske pravice je poročal poslanec K o b i.

Glavne določbe tega zakonskega načrta so:

Davek je dolžan odrajtovati:

1. Od odkupljenih lovov zakupnik, od v podzakup prepuščenih lovov podzakupnik;

2. od samosvojih lovov v lastni upravi posestnik samosvoje lovske pravice;

3. od tistih občinskih lovov, katere izvršuje občina sama po zvedencih, dotična občina na račun zemljiških posestnikov dotičnega občinskega lovskega ozemlja.

Letni davek znaša:

1. Od zakupljenih lovov deset odstotkov letne zakupnine.

2. Od samosvojih lovov v lastni upravi pet kron za vsakih celih petdeset hektarov površine.

3. Od občinskih lovov, katere izvršuje občina po zvedencih, deset odstotkov zadnje dosežene zakupnine. Če se ta ne more ugotoviti, je plačati pet kron za vsakih celih 50 hektarov površine.

Ako letna zakupnina občinskega lova ne presega zneska 50 kron, ni predpisati navedenega davka.

Dr. Tavčarjev govor.

V seji dne 29. oktobra je bral dr. Tavčar klerikalcem ostre levite. Med drugim je rekel:

Dosedanje zasedanje je bilo po mojem mnenju malo plodovito.

Trdim namreč z vso odločnostjo, da bo primanjkljaj v deželnem gospodarstvu koncem leta 1911 znašal okrogla dva milijona.

A kljub temu se hoče lahkomišelnost nadaljevati dosedanje gospodarjenje. Tako postopanje moram obsojati. Zato sem tudi proti proračunskemu provizoriju, ker ga smatram za plašč, za katerim se skriva vratolomno gospodarstvo deželnozborske večine in ser se bojim, da bo imel za deželo slabe posledice.

Takisto pa se mi zdi nedopustno, da se pri gospodarstvu računa s tem, kar se bo dobilo morda v bodočnosti.

Res je, da je vlada pripravljena na vsak političen uboj, ki ga klerikalci zahtevajo od nje na napredni stranki, toda v drugih vprašanjih vendarle vlada ni tako zelo poslušna.

Klerikalna stranka je v deželnem zboru sklenila, kakor znano, že nebroj zakonov, med temi tudi zakon glede najetja deželnega posojila v znesku 10 milijonov.

Trudite se, da bi na kakršnikoli način izposlovali vsem tem zakonom najvišje

potrjenje. Toda glejte, vsi zakoni, ki se nanašajo na politiko, so dobili sankcijo, ni pa dobil najvišjega potrjenja zakon o najetju posojila. To je zelo značilno in bojim se, da boste meseca maja morali zapreti svojo kočjo, ako ne bo do tega časa odprt zaklad, ki ga obsega gori navedeni zakon.

Pri tem pa je resnična ena stvar, gospoda moja: Gospodarite kakor hočete, nemu se ne boste mogli izogniti: povišanje deželnih doklad. Kmetski poslanci se danes smejete, a pravim vam, v nekaj letih deželne doklade ne bodo znašale 40, marveč 80%.

Vratolomnost v gospodarstvu se kaže tudi v tistih spekulacijah, katerih reprezentat je dr. Lampe.

So strokovnjaki, ki pravijo o Lampetovih podjetjih, da ne bomo imeli v deželi nikdar električne centrale, pač pa bomo imeli samo one izdatke, ki so že vrženi skozi okno.

Naj mi bo dovoljena primera. Gospodarstvo klerikalne večine je podobno jazbecu, ki v prvi polovici zime vse požre, drugo polovico pa strada.

Toliko o gospodarstvu.

V političnem oziru moram ugovarjati, da se manjšine v tej zbornici smatrajo za brezpravne, protestiram proti postopanju, ki je označeno v vzkliku, ki ga je rabil pl. Šuklje ob vstopu v to zbornico: »Vae victis!« (Gorje premaganim!)

Jaz pravim: Bolje bi bilo, ako bi klerikalci tudi proti nasprotnikom postopali pošteno. (Dr. Šusteršič: O, o!) Takoj to dokažem. Saj se še spominjate na tisti umazani pamflet, ki ste ga izdali ob zadnji belokranjski volitvi in katerega je podpisal sam dr. Šusteršič. Vprašam vas, ali je takšno postopanje pošteno, ali je bilo častno? (Klerikalci molče kakor ribe, očitno se sramujejo. Tudi Jare, ki je sicer zelo gostobeseden, je bil tiho.)

Gospoda, zato pravim, da bi bilo v vašem interesu bolje, ako bi nastopali tudi proti nasprotnikom pošteno in da bi tudi v politični borbi izvajali nekoliko krščanske ljubezni.

Še nekaj mi je omeniti. Vi sovražite naša mesta, predvsem Ljubljano, iz dna srca. To bom takoj dokazal: Proračun niti ene postavke ne izkazuje za Ljubljano. Črtali ste iz njega celo edino postavko za mestni licej. (Jare kriči: Hribar nas je razžalil!) Saj nismo šolarji; gre se za stvar, naj bo žaljen dr. Pegan ali dr. Tavčar, kljub temu pa večina ni bila upravičena, črtati te postavke.

Druga stvar, ki resne stranke ni vredna, je sistem preganjanja učiteljstva. Učiteljstvo zasleduje z vsemi mogočnimi persekucijami. Ako učitelja ne morejo disciplinirati, ga administrativno premeste.

Klerikalna stranka se trudi na vse načine, da bi uničila slovenske naprednjake. To je pa brezuspešen trud, zakaj pravim vam, dokler bo svet stal, bosta tudi na Kranjskem in Slovenskem dve stranki.

Sicer pa prepuščam odgovornost glede gospodarstva častiti večini, prepuščam pa ji tudi vse tiste katastrofalne ure, ki bodo prav gotovo zadele deželno upravo. (Napredni poslanci živahno ploskajo.)

Poslanec G a n g l predlaga sledeči resoluciji, ki se soglasno sprejmeta:

Deželni zbor skleni:

C. kr. ministrstvo za javna dela se pozivlja, da da nemudoma napraviti na vseh uradih in poslopih v Idriji vsaj dvojezične, t. j. slovensko-nemške napise, čuvajoč s tem v členu XIX. državnega osnovnega zakona zajamčeno enakopravnost.

Še druga zadeva je, ki sem že govoril o nji. To so dobre naše prometne zveze. Predlagal sem v zadnjem zasedanju, da se preuredi poštna zveza Logatec-Idrija-Sv. Lucija, oziroma da se uvede avtomobilna vožnja. Kakor sem poučen, je poštno ravnateljstvo v Trstu, žal, mnenja, da je taka poštna zveza, kakoršna je sedaj, najboljša. Slaba prometna sredstva jako otežujejo občevanje Idrije in okolice z zunanjim svetom, tudi z okrajnim glavarstvom v Logatecu, to pa zlasti v zimskem času, ko mora biti človek vesel, ako se pripelje v Logatec s pošto v sedmih ali osmih urah, ako sploh kje spotoma ne obtiči. Idrija sama, Žiri, Vojsko, Čekovnik, Sp. Idrija, Dole itd. imajo z glavarstvom mnogo posla, ki se vedno množi. Res ima glavarstvo vsak mesec uraden dan v Idriji, a to ne zadošča, kar se posebno pozna ob kaki katastrofi, ki zadene Idrijo, kakor na prim. ob povodnji. Država črpa iz Idrije ogromen dobiček, zato bi država tudi nasproti Idriji se morala izkazati uslužno, to bi se zgodilo, seveda v majhni meri, tudi s tem da se napravi v Idriji ekspozitura okrajnega glavarstva.

Volitev kuratorja in revizorjev za deželno banko.

Poslanec dr. L a m p e predlaga, naj se takoj sklepa o predlogu deželnega odbora, ki se glasi:

Deželni zbor skleni:

V direktorij deželne banke se izvolijo: Za predsednika? Karel P o l l a k, tovarnar v Ljubljani; za podpredsednika: Ivan K r e g a r, podpredsednik trgovske in obrtniške zbornice; Jos. L o n č a r i č, podjetnik v Ljubljani; Jožef Š i š k a, stolni kanonik v Ljubljani. — Za kuratorje: Anton B e l e c, župan v Št. Vidu pri Ljubljani; baron O t o n A p f a l t e r n, graščak na Križu; dr. Ivan Š u s t e r š i č, odvetnik v Ljubljani; Ivan T r a v e n, ravnatelj »Zadružne Zveze« v Ljubljani; Jožef M a n d e l j, deželni poslanec v Ljubljani; dr. Ferdinand E g e r, odvetnik v Ljubljani; dr. Karel T r i l l e r, odvetnik v Ljubljani; dr. Danilo M a j a r o n, odvetnik v Ljubljani. — Za namestnika: Anton R o j i n a, mizar v Ljubljani; Peter K r i ž a j, tovarnar v Št. Petru na Krasu. — Za revizorje: Fr. B a r t o l, župan v Sodražici; Anton K o b i, veletržec

na Bregu pri Borovnici; Andrej Š a r a b o n, trgovec v Ljubljani; Henrik plem. S c h o l l m a y e r - L i c h t e n b e r g, knez Schönburg-Waldenburgov gozdni in domenski ravnatelj; Rajko M a r e n č i č, trgovec v Kranju; Ivan Z a b r e t, župan v Bobovku pri Kranju.

Predlog se sprejme.

Deželni predsednik baron Teodor Schwarz sporoči, da je s tem zasedanje deželnega zbora zaključeno.

Deželni glavar pl. Š u k l j e pravi v zaključni besedi, da se bodo sadovi tega zasedanja poznali še pri potomcih. — (Dr. T r i l l e r: »Se bojimo!«)

Delegacijsko zasedanje.

Vsako leto več izdatkov, vsako leto večji davki. Proračun, ki se je letos predložil delegacijam, izkazuje 252 milijonov kron več kakor lansko leto. Samo vojno in zunanje ministrstvo zahteva letos 252 milijonov kron več kakor sta zahtevala lansko leto. Kje so pa potem drugi izdatki? Da bodo naši čitatelji imeli malo vpregleda, s čem se bavijo delegacije, navajamo tu številke, ki se predložijo delegatom.

Za posamezna poglavja so izkazane sledeče

potrebščine:

Ministrstvo za zun. zadeve	K 16,039.036
Vojno ministrstvo:	
Redna potrebščina	K 326,497.077
Izredna potrebščina	» 206,437.940
Vojna mornarica:	
Redna potrebščina	» 60,912.410
Izredna potrebščina	» 59,844.800
Skupno finan. ministrstvo	» 4,606.310
Skupni računski dvor	» 339.492
Skupaj	K 674,677.065

Pokritje:

Ministrstvo za zun. zadeve	K 723.000
Vojno ministrstvo	» 7,832.082
Vojna mornarica	» 340.000
Skupno finanč. ministrstvo	» 150.469
Skupni računski dvor	» 459
	K 9.046.250
Dohodki carin	K 160,911.929
Skupaj	K 169,958.172

Ostane torej nepokritih . K 504,718.886 od katerih ima Avstrija plačati 63·6, Ogrsko pa 36·4 odstotkov.

Po računu, ki je bil predložen delegacijam, bi torej znašali stroški, ki jih morata skupno plačevati Avstrija in Ogrska, približno 675 milijonov. V resnici so pa izdatki še mnogo večji. Za ogromne ladje, takoimenovane »drednote«, ki se že delajo, ni nikjer postavljenega nobenega vinarja, dasi bodo morali vse plačati davkoplačevalci. V eni izmed sej se je govorilo tudi o razoroževanju. Nemški klerikalec Gruber pa je bil proti temu, češ, dokler se oborožujejo druge države, se mora tudi Avstrija. Če bi imela visoka gospoda, ki vodi države, smisel za ljudski blagor, potem bi pač ne nakladala ljudstvu vedno večjih

in težjih bremen. Mesto da odločujoči krogi vedno le pomnožujejo vojaštvo, kanone in vojne ladje, naj bi se raje sporazumeli kako bi se vse to zmanjšalo, da bi ne bilo treba ljudstvu tako brez potrebe krvaveti. Toda dokler bodo ljudje tako grozno zaslepljeni, da bodo volili za poslance ljudi, ki so največji sovražniki ljudstva, toliko časa pač ni pričakovati, da bi se zboljšalo bedno življenje revnega ljudstva.

Razgled.

r Profesor Jarc odložil deželno odborništvu. Po pravilih klerikalne stranke je moral profesor J a r c odložiti deželno odborništvu, ker ne sme titi obenem deželni odbornik in državni poslanec. Za deželno odborništvu se je potegoval klerikalni poslanec, učitelj R a v n i k a r. Mož je pač mislil, da je vsako delo vredno plačila, in da je zato tudi njegovo delo, ki je opravlja za klerikalno stranko, vredno, da se pošteno plača. Vedeti je namreč treba, da je z deželnim odborništvom združena precej lepa plača. 4000 kron na leto, to že ni nikaka malenkost, a posebno ne za navadnega učitelja, ki ima zelo majhno plačo. Ampak učitelj Ravnikar je obračal, drugi klerikalci so pa obnili. Rekli so mu, da še ni dovolj storil za klerikalizem, zato mu ne morejo dati deželnega odborništvu. In res, izvolili so za dež. odbornika dr. Z a j e c a. Dr. Zajec dobi poleg svoje že sedaj sijajne plače še 4000 kron na leto. Res, Ravnikarju je lahko žal po teh lepih kronah. Tolaži pa naj se z znanim rekom: Nehvaležnost je plačilo klerikalne stranke.

r Kakšni so Orli. List »Mladost«, ki ga ureja znani Franc T e r s e g l a v, piše v zadnji številki o Orlih sledeče: »... ne pazijo, kaj in kako govore in kako se vedejo. Zato nima marsikatero društvo pravega ugleda v fari, ko so njega člani v občevanju z ljudmi otročji, sirovi in se od drugih v ničemur ne ločijo.« Torej otročji in sirovi so Čuki, tako pravi čukovski glasilo »Mladost«. Če bi mi tako pisali, potem bi klerikalci rekli, da lažemo, ker pa piše tako orlovski list, potem pač ne bo mogel nikdo trditi, da je to, kar se očita Orlom, laž. »Otročji in sirovi,« takšni so Orli; tako pravi France Terseglav v orlovskem glasilu »Mladost«. Radovedni smo, če bodo Orli to zmerjanje v svojem glasilu mirno požrli.

p Kako lažejo klerikalni listi. »Slovenec« hrani zadnje tedne svoje potrpežljive bralce skoro izključno z grozovitostimi, ki jih baje uganjajo Portugalci, odkar je bila v njihovi domovini proglašena republika, na duhovnikih, menihih in nunah. Ena izmed najmastnejših legend, ki jih je natevil »Slovenec« svojim čitateljem, je bila o uredniku klerikalnega lista »Portugal«, kaplanu Lovrenecu de Mathosu. »Slovenec« je o tem Mathosu vedel povedati, da so ga republikanci napadli v uredni-

štvu, ga od zadaj ustrelili, ter ga vrgli na ulico, kjer je baje sodrga mrtvo truplo na kosec raztrgala. Vse to je »Slovenec« priobčil debelo tiskano, ter papricirano s primerno masnimi opazkami na naslov svobodomiselsev. Sedaj pa se je izkazalo, da je vest »Slovenčeva« o kaplanu Mathosu od kraja do konca zlobno zlagana. Mathosa ni sploh nihče napadel, marveč jo je mož, čim je vedel, da je jel na Portugalskem pihati protiklerikalen veter, jadrno popihal preko meje ter živi sedaj zdrav in vesel v Badajozu na Španskem. »Slovenec« pa še vedno laže, kake grozovite smrti je moral umreti Mathos. Šele te dni je moral »Slovenec« sam priznati, da Mathos še živi.

r Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prosi vse narodne slovenske občine, posojilnice, hranilnice in narodna društva, da kolkujejo vse svoje dopise z narodnim kolkom. Razpečevanje narodnih kolkov v prid družbe sv. Cirila in Metoda vidno nazaduje. Leta 1909 je družba dobila za narodni kolek 11.607 K 69 vin., a letos do sedaj komaj 6000 K. Kdo je temu kriv? Nihče drug, kakor naša narodna mlačnost.

r Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prosi vse one podružnice, katere svojih prispevkov letos še niso odposlale, da kmalu nabere članarino ter jo odpošljejo na vodstveno blagajno.

r Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prosi vse denarne zavode in narodne tvrdke, da bi blagovolili nabirati rabljene poštne znamke družbi v korist. Leta 1909 je družba dobila za stare znamke K 182'60.

r Za Ciril-Metodov obrambeni sklad so se zavezali nadalje prispevati sledeči p. n. gg.: 846. županstvo Sežana (plačalo 50 K); 847. Goršetovo omizje pri »Novem svetu« v Ljubljani (plačalo 200 K); 848. okrajna posojilnica in hranilnica v Sežani (plačala 50 kron); 849. volosko - opatijsko slovensko omizje (zaplotnikarji za spomin »20./IX. 1908.« namesto venca na grob padlih žrtev en kamen).

r Podpornemu društvu za slovenske visikošolce na Dunaju so darovali od dne 20. julija do 20. oktobra 1910: **700 kron:** »Kranjska deželna blagajna v Ljubljani«; **100 kron:** dr. Ivo Šubelj, c. in kr. sekeijski svetnik na Dunaju; **50 kron:** dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani; **po 10 kron:** dr. Val. Kušar, glav. učit. v Ljubljani; okrajna hranilnica v Sežani; Ivan Okretič, c. kr. gen. advokat, in dr. P. Valjavec, odvetnik na Dunaju; **po 6 kron:** Gustav Dežela, tehnik, za »Struno« v Idriji in dr. Fr. Vidie, c. kr. ured. drž. zak. na Dunaju; **po 5 kron:** ga. Hana Diehl v Celju, I. Hutter, katehet v Celoveu, in dr. Fr. Kropivnik, c. kr. profesor v Ljubljani. — **Skupaj 917 kron.** — Preteklo šolsko leto je društvo veliko več razdelilo kot pa prejelo. Navedeni prispevki so se zato porabili za pokritje primanjkljaja. Zdaj bi bilo treba zopet deliti podpore, društvo pa nima de-

narja. **Prosimo torej nujne kmoči!** Darove sprejema blagajnik Ivan Luza r, nadrevident južne železnice v pok., Dunaj, Reisnerstrasse 27.

Dolenjski novičar.

d Belokranjska železnica. Piše se nam z Dolenjskega: Med tem, ko je bil zbran kranjski deželni zbor, je telegraf prinesel žalostno vest, da je dunajska vlada glede železniške zveze z Dalmacijo že kapitulirala pred ogrsko vlado. **Ta zveza ne pojde čez Kranjsko.** Kdor sploh pojmi, kaj to pomeni, kako velikanska izguba bo to za celo Kranjsko deželo, posebno pa še za dolenjsko stran, **tisti mora uprav strmeti nad ravnodušnostjo, s katero so klerikalci vzeli Bienerthovo izjavo na znanje.** Pred zadnjo volitvijo so klerikalci usta odpirali na stežaj in trobili, kako nas Dolenjce ljubijo, sedaj pa so molčali kakor grob. Naš najnovejši državni poslanec J a r c, ki je menda celo zasedanje deželnega zbora samo dremal, se še toliko ni zmenil za svoje volilce, da bi bil v deželnem zboru povzročil vsaj odločilno **izjavo proti Bienerthovemu naznanilu.** A gospod Jarc se niti ganil ni, čeprav je Bienerth tudi povedal, da se bo zakon o zgradbi dalmatinske zveze, s katerim je obljubljena tudi belokranjska železnica, **premenil, da se torej ne bo izvršil** in je vsled tega lahko mogoče, **da nam vlada tudi belokranjske železnice ne bo hotela zgraditi.**

d Iz Adlešič. Volilni sleparji. Kakor pri nas, tako se je gotovo tudi po drugih krajih Dolenjske in Bele Krajine izvršilo pri zadnjih državnoborskih volitvah na stotine sleparij. Zato ni čudno, da je tako »sijajno« zmagal farovski kandidat. Tako je dne 27. oktobra stal pred črnomeljskim preiskovalnim sodnikom prvi farovski priganjač Juri Požek po domače Jurkov, posestnik na Gorencah zaradi volilne sleparije. Mož je po navodilu fajmoštrov vzel posestniku Radojčiču iz Bojaneev njegovo glasovnico, češ, da jo bo »popravitl«. Jurkov Juri je glasovnico res »popravitl«, in sicer tako, da je prečrtal kandidata neodvisnih kmetov, E. Gangla in na njo napisal ime farovškega kandidata Jarca. K temu so Požka zapeljali duhovski gospodje, ki so tako nesramno lagali o Ganglu. Če bo Jurkov obsojen, o čemer ni dvoma, kajti vsaka sleparija se mora kaznovati, potem naj se zahvali za kazen župniku Šašlju. Mož se nam smili, ker vemo, da bi nikdar ne storil kaj podobnega, ako bi k temu ne bil zapeljan po duhovnikih. Sicer pa pride lahko zaradi klerikalnih sleparjev še več zapeljanih mož v nesrečo. Tako se govori, da je v preiskavi tudi Miha Adlešič, po domače Grojan, ki je Radojčiču grozil, ako bo povedal, kaj je Požek storil. Sicer je pa prav, da se greh kaznuje že na tem svetu. Morda

bodo kmetje počasi vendarle spoznali, da se ne sme vse storiti, kar nam duhovniki ukazujejo. Bolj pravilno bi seveda bilo, da bi šli sedet in ričet jest gospodje duhovniki, profesorji in doktorji, ki so edini zapeljivei našega nerazsodnega kmeta. O teku preiskav bomo še poročali.

d Z Rake se nam piše: Še nikdar in nikjer se niso tako naglo jajca sklopotala kakor našim ljubim klerikalcem, ker so že nove može nasadili in so z gotovostjo računali, kateri naj bi prišli pri prihodnjih volitvah v odbor; seveda da so zbrali najposlušnejše backe, ki bi zopet prav pridno kimali. Nove volitve so bile razpisane na dan 8. novembra, toda naenkrat so se blažene nade klerikalcev izjalovile. Stopil je v veljavo novi volilni red, vsled česar so bile volitve preklicane za nedoločen čas. Za zdaj povemo o naših klerikalcih samo to, če bodo, pa še kaj spletkarili in kake prismođarije uganjali, jih bomo pa že še pokrtačili. Kmetje, ki nečete biti eunje v roki farovške kuhorice, pripravite se za prihodnje volitve. Glejte, da bodo izvoljeni možje, ne pa šleve!

d V Št. Pavlu na Dolenjskem se godijo čudeži. V nedeljo, dne 30. oktobra, sem šel po opravkih iz Št. Vida skozi vas Ceglavrico na Litijo. Tam pridem do potoka, pri katerem je stala množica ljudi, ki je vpila vsevprek. Ko pridem bližje, sem spoznal, da ljudje vpijejo, ker ne morejo čez vodo. Pripovedovali so mi, da nosijo s seboj brune in deske k maši, da si napravijo brv, da morejo do cerkve, ko se pa vračajo, ni ne duha ne sluha o brvi. Eni pravijo, da se gode čudeži, drugi so mnenja, da čarovnice odnašajo brv, in zopet drugi mislijo, da ljudem nagaja nek nagajivec. In tako smo morali hočešalinočeš, več ko 20 oseb nad 30 centimetrov globoko vodo prebroditi, kar ni bilo nič kaj prijetno. Županstvo Bukovca naj poskrbi, da se napravi brv, s katero ne bo mogoče čarovnicam letati na Klek. f.—f.

d Iz Krmelja pri Št. Janžu. V soboto, dne 22. t. m., se je ponesrečil delavec Fran Ribič, po dom. F i n c. Šel je imenovane dne popoldne kopat za g. Papeža svišč. Ker ga ni bilo zvečer domov, so ga pričeli pogrešati. Tudi v nedeljo zjutraj ga ni bilo od nikoder. Slednjič so prišli na misel, da ga je najbrž podsul svišč. Ko odkopljejo svišč, ga najdejo res podsutega v svišču, kjer je storil mučno smrt.

d Zbolel je bil v četetek in petek pretečenega tedna »Werk«. Delavci so poparjeni prihajali proti domu, in če si katerega vprašal, zakaj ni ostal na »šihti«, je potr odgovoril: »Domov so nas pognali, nimajo »lifernge« in čakati moramo, kdaj se oglasi piščalka v znamenje, da so dobili telegram, da je »lifernga« spet odprta in da bomo spet smeli delati.« Huda bolezen je jetika, ker jetični bolnik noče in ne more verjeti, da je bolan. Tolaži se vedno, da je njegova bolezen le slabost in ne jetika. Zvita je tudi jetika; par tednov svojo žr-

tev spusti na videz iz svojih krempljev, da rudečih lic uživa tolažilne besede svojecev in prijateljev, in že sama verjame naposled, da je zdrava. Ali mački miš, s katero se igra, ne uide, in jetike se njena žrtev ne otme. Zopet jo zgrabi krčevito in pritisne trdneje v bolniško posteljo. Kruta in neusmiljena je naposled jetika, pravijo, da je neozdravljiva in leka zanjo ni. Vendar pa se je bralo o nekem poskusu nekega francoskega zdravnika, ki je s posebej zato izumljenim nožem potom operacije omejil in ozdravil to grozno bolezen. Nož je imel to lastnost, da je sproti ustavljal kri. — »Werk« operirajo z zlatim nožem. Bog pomagaj, če se zlata klinja do zadnjega koščka izrabi in ostane sam bakren ročaj. Potem je smrt neizogibna.

d Iz Ribnice. Kakor se čuje, nas v najkrajšem času obiščejo Čuki iz Sodražice. Držali se bodo seveda bolj župnišča, kajti Čuk je tak tič, da se najrajši zbira okrog farovžev. Čuk že ve, zakaj je to dobro. Sodraški Čuki si baje nameravajo voliti novega predsednika. Zakaj ga pridejo voliti v ribniški farovž, je nam res neumevno. Saj imajo v sodraškem farovžu menda tudi toliko prostora, da bi se moglo zbrati pol tucata Čukov. Menda pa pričakujejo, da bodo v ribniškem farovžu bolj postreženi kakor bi bili v sodraškem. In to odločuje pri Čukih.

d Vače. V nedeljo, dne 2. oktobra t. l. se je nudil Vačanom veličasten prizor, kajti ta dan je prvokrat naša slavna čukarija korakala skupno izpred kaplanije v cerkev k popoldanski službi božji. Tercijalke, zlasti pa marinarice, so pozabile na molitev ter zijale Čuke v kroju. Staroslavni trg Vače se lahko šteje srečnim, da je po trudapolnem delu Majdiča postala njegova farna cerkev z umetnim božjim grobom sedaj nekako gledališče, v katerem se kažejo Čuki. Po našem mnenju to ni nikakoli pobožnost, da se ogledujejo, kateremu kraj bolje pristojajo in če vrtijo v roki svoje čepice. S tem se motijo celo tisti, ki so prišli v cerkev z resno voljo, izmoliti par očenašov. Kroj naj bi služil za druge nastope, ne pa za vzbujo hinavstva v cerkvi. Z božjo pomočjo se je posrežilo kaplanu odpraviti cerkovnika in organista. Vodstvo na koroju je sedaj prevzela kaplanova desna roka in obermarinarica Flančka, katere oštarijski glas in Feliksovke sina bas se zdaj razlega mesto lepega petja v naši cerkvi. Novemu mežnerju pa svetujemo, naj se rajše vadi hitreje prižigati sveče, kakor da se postavlja s čukarskim znakom, da nam ne bo treba nepotrebno čakati na njegovo polževno počasnost. Imeli bi še mnogo povedati, toda prihranimo za prihodnjice.

»**Liberalizem moramo zatreti do zadnje korenine,**« tako je govoril dr. Krek na svojem shodu. Rekel je tudi: »Če izvolite Gangla, vam bo on hotel kaj storiti dobroga, a mi tega ne bomo pustili, saj imamo

mi večino!« To so tisti prijatelji, ki jim je dobrodošlo vsako, tudi najpodlejše sredstvo, da pokažejo svojo politično moč. Njim ni mar, naj še toliko trpi ubogo ljudstvo, samo da pokažejo: Mi smo sedaj gospodarji! Njihova politika je naperjena proti liberalizmu, ki ga hočejo zatreti. To so pokazali v deželni zboru. Če je stvar še tako dobra, a jo predlagajo liberalci, moramo nastopiti odločno proti njej. Tako so res storili, ko so napredni poslanci predlagali več ugodnosti ljudstvu. Ali klerikalni poslanci nočejo dobro ljudstvu, ki jih je poslalo v deželni zbor. Politična strast jih tira tako daleč, da pozabijo vse obljube, ki so jih storili na raznih shodih. Ljudstvo, ti trpi, in če ti bodo hoteli liberalci pomagati, jim bomo mi prestrigli njih človekoljubni namen. To je geslo poslancev — hlapcev dr. Šusteršiča. Če bomo šli agitirati za se, bomo to storili z deželnim denarjem, ki ga je zbralo ljudstvo. Če bomo hoteli zadostiti svoji politični strasti, ki ima namen podpirati klerikalno gospodarstvo, bomo tudi to storili na račun trpečega kmečkega stanu. To je pravi načrt klerikalnih poslancev in s svojimi nastopi proti naprednjakom sami najbolje pokažejo, da je res tako. Vprašanje pa je, ali bodo klerikalci s takimi sredstvi škodovali napredni stranki, ali klerikalni? Naše zavedno ljudstvo tudi opazuje dogodke v deželni zboru in se zanima zanje. In vsakdo, ki ima smisel za resnico, bo spoznal, kako ljudski prijatelji so klerikalci. Ta meč, ki je naperjen proti napredni stranki, ki naj bi ji zadal smrtno rano, ne bo prodiral v smeri, kakor mu jo kažejo klerikalci. On bo mesto smrtnega udarca napredni stranki najlepši ščit. To ni delo proti napredni stranki, to je lepa agitacija za njo. Naše ljudstvo se bo naveličalo s svojim trpljenjem služiti klerikalni pohlepčnosti. In takrat: »Vremena Kranjcem bodo se zjasnila!« Mesto klerikalne teme nevednosti, bo posijalo solnce razuma in razsodnosti.

d V Novem mestu izžrebani porotniki za porotno zasedanje pri c. kr. okrožnem sodišču, ki se prične dne 28. novembra t. l., so: **G l a v n i p o r o t n i k i:** Haller Ivan, posestnik in trgovec v Radečah; Drobnič Ivan, posestnik na Vidmu; Grahek Ivan, posestnik in župan v Petrovi vasi; Tome Vinko, posestnik in trgovec v Trebnjem; Hrovat France, posestnik na Ratežu pri Novem mestu; Dragovan Ivan, posestnik na Spodnji Lokvici; Marolt Josip, posestnik in gostilničar v Leskovcu; Bohte Ivan, posestnik na Zastavi pri Črnomlju; Knez France, posestnik in trgovec v Šentrupertu; Weiss France, posestnik in župan v Spodnjem Raduljem; Rudež Josip, posestnik in graščak v Hrastju; Tschinkel Matija, vinski veletržec v Kočevju; Virant Josip, posestnik v Velikih Laščah; Tomšič Ivan, mlinar v Podgozju; Wetz Anton, posestnik v Podkrajju; Petsche Jure, posestnik in gostilničar v Stari Cerkvi;

Komljanec Ivan, posestnik v Zloganju; Gregorič France, posestnik in gostilničar v Krškem; Kramar France, posestnik in gostilničar v Dolnji vasi; Mirtič Miha, posestnik in župan na Dvoru; Zavodnik Ivan, posestnik in trgovec v Grintovcu; Schauer Ivan, posestnik in trgovec v Črmošnjicah pri Toplicah; Tomažin Alojzij, posestnik v Smedniku; Fabian Josip, gostilničar v Malih Laščah; Kresse Anton, posestnik in trgovec v Šalki vasi; Müller Karel mlajši, posestnik in trgovec v Črnomlju; Osterman Josip, trgovec in posestnik v Deskovi vasi; Puhek Ivan, posestnik in trgovec v Črnomlju; Bizjak France, posestnik v Škovcu; Glavan Josip, posestnik v Podborštu; Radelj Alojzij, posestnik v Spodnjih Ponikvah; Zalokar Josip, posestnik v Škocjanu; Schober Josip, trgovec v Kočevju; Panjan Peter, posestnik in župan v Starem trgu pri Črnomlju; Picek France, trgovec v Ribnici; Černič Niko, posestnik v Adlešičih. — **N a d o m e s t n i p o r o t n i k i:** Kramaršič Anton, posestnik v Jurkivesi; Žgur Avgust, kavarnar v Novem mestu; Rosman Karel, posestnik v Novem mestu; Bojane Ivan, posestnik in mlinar v Šmihelu; Agnitsch Andrej, posestnik in kleparski mojster v Novem mestu; Dular France, posestnik v Valti vasi; Žagar Mihael, posestnik in gostilničar v Stopičah; Kobe Ivan, posestnik in mizar v Žabji vasi; in Košir Juri, posestnik in mizar na Brodu.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vida nad Ljubljano.

g Št. Vid nad Ljubljano. Lepo priznanje. Čitatelji »Slovenskega Doma« gotovo sledijo poročilom našega novičarja, iz katerih se prav lahko razvidi, kako potrebno je gotovim gospodom v Št. Vidu vedno na prste gledati, da ne oškodujejo davkoplačevalcev. Predvsem sta tu prizadeta župnik Zabret in župan Belec, ker sta kot vodji klerikalnega gospodarstva v Št. Vidu tudi edino odgovorna za te nerednosti. Tema gospodoma pa ni ljubo, da neustraheno odkrivamo njuno nepošteno delo, zato naprej in naprej javkata v »Domoljubu«, češ, ti liberalci napadajo prečastitega župnika in prezasluznega župana, da bi jima vzeli ugled. Bodi enkrat za vselej povedano, da nimamo nič proti ugledu teh ljudi, pač pa proti sistemu, katerega sta vpeljala in katerega hočeta za vsako ceno vzdržati. Ta njun sistem se prav razločno vidi v tukajšnjem občinskem odboru, kjer hočeta omenjena gospoda nemoteno vladati. Posrečilo se jima je namreč pri zadnjih volitvah sestaviti tak odbor, da če izmed 25 odbornikov izvzamemo pet častnih izjem, predstavlja pogosto »pajace« na Zabretovi vrvi. Med izvzetimi petimi je par energičnih mož, ki pa so priprosti kmetje, katerim bog ni dal govorniškega daru, oziroma se ga niso vadili. In tako Za-

bret in Klanfar vedno pazita, da če se kdo izmed samostojnih zavzame za kako pametno stvar, dotičnega hitro prevpijejo »pajaci« na vrvi. Nemožno je torej prodreti s kakim predlogom, ki ni povšeči Zabret - Klanfarju. Upamo, da pridejo v tem pogledu boljši časi in da v prihodnje dobi odbor tudi može, ki bodo sproti preprečili nepošteno Zabret - Klanfarjevo delo. Dotlej pa čutimo sveto dolžnost, da kot dopisniki razkrivamo delo, katerega se Zabret - Klanfar sramujeta. Našo kritiko imenujeta napade. — Slaba vest. — Vendar pa sta nam dala priznanje. Kakor namreč »Domoljub« poroča, sta ta dva gospoda s privezanimi »pajaci« sklenila, da ne bodeta odgovarjala na naše napade drugače kot pred sodiščem. Jako logično: Veliko nepoštenih del smo jima že našli, čutita, da jima to ni v ponos in čast, a vse to sta molče vtaknila v žep in s tem priznala, da smo pisali resnico. Čakata pa, da bi nas peljala pred sodišče. Žal, gospoda, bosta zastoj čakala, ker vajino delo je tako črno, da nam ne zmanjka gradiva. — Hvala pa za lepo priznanje!

g »Le čevlje sodi naj kopitar.« Tako sem zaklical s pesnikom Prešernom, ko sem se predzadnjo nedeljo iz radovednosti pomešal med poslušalce v Cebavovem hlevu ter ondi poslušal Pagateljevo predavanje o Portugalski. Otrobi, kakršne je to revše vezalo — na Zabretovo komando seveda — res niso bili za drugam, kakor za v hlev. No, seveda, bogve kaj se od Pagatelja tudi zahtevati ne more. Že poznamo vso izobrazbo tega »faliranega profesorja« in vemo, da on kakega stvarnega predavanja niti zmožen ni. Ako bi Pagatelj napravil predavanje o kakovosti čevljev, to bi se mu morda že posrečilo, saj je znano, da jih je svoječasno dovolj ponujal in prodajal po dolenjskih sejmih. Zato možičku dobrohotno svetujemo, naj se prihodnjic nikar iznova ne osmeši in naj raje po Gorenjskem pridno agitira za Šengarjeve preše. Drugače se mu zna tudi s prešarsko agenturo tako ponesrečiti, kakor se mu je nekoč s profesuro.

g Za kratek čas. Župnik: »Ali veš, Miha, da je jutri »Zahvalna nedelja«? Ne zabi, da imamo vsako leto na to nedeljo cerkveno darovanje (ofer)! Le glej, da se boš darovanja udeležil in kot dober kristjan precej odrinil za božjo čast!«

Miha: »Ne bo nič, gospod župnik! Ne pojdem k darovanju. Vi imate vsaj desetkrat večje dohodke kakor jaz, zato bi bila velika neumnost, da bi jaz vam nosil denar.«

Župnik: »O, Miha, že vidim, da si garjeva ovca, liberalac in brezverec. Bog ti ne bo dal sreče. Tako boš ubožal, da te bo še občina morala rediti.«

Miha: »I, gospod župnik, vas pa redi že sedaj!«

Notranjski novičar.

n Umrl je v Postojni posestnik in gostilničar Josip P a t e r n o s t. Pokojnik je bil znan in priljubljen daleč naokrog, kar je pričala mnogobrojna udeležba pri pogrebu. Blagemu možu bodi ohranjen trajen spomin.

n Poročil se je 30. oktobra v Logatecu gosp. Adolf H l a d n i k, poštni uradnik, z gđ. Evgenijo P e h a n i, učiteljico istotam. Gosp. Hladnik je pri tej priliki izročil »Sokolu« 30 K, za kar mu izreka odbor najlepšo zahvalo. Novoporočencema naše čestitke!

n Umrla je v torek na Vseh svetnikov dan v Gor. Logatecu ga. Marija U r b a s v starosti 83 let.

n Občinska pot v Gor. Logatecu, ki vodi od državne ceste na ondotno pokopališče, je zlasti v deževnem času v tako slabem stanju, da je prav čudno, ako komu čevelj ne ostane v mnogoštevilnih lužah in blatu. Ali bi ne mogel občinski odbor temu nedostatku odpomoči?

n Pretečen teden je odšel iz Logateca naš kaplan na svoje novo službeno mesto na Vrhniki. To vam je bilo vse drugačno slovo kakor pri odhodu župnika L a v r i č a! Seveda za prejšnjega župnika nihče ni maral, ker je bil pač prerobit v govorjenju in obnašanju in ker se je vsem faranom hudo zameril zlasti s svojo čudno vlogo pri ustanavljanju dolenjelogaške fare; zato se tudi nihče ni zanj zmenil, ko je odhajal iz Logateca. Sicer je pa tudi stara stvar, da je kaplan v vsaki fari navadno vedno bolj obražtan kakor pa fajmošter. Našega mladega gospoda je ljubi bog vrhutega obdaril še s čedno postavo in čednim obrazom, a tudi govoriti je znal človeku na srce, kakor malokateri. Kaj čuda potem, če ga je vse rado imelo: ne le stare ženice, ki imajo navadno vendar le fajmoštra bolj v časti, temveč tudi vse Marijine device in Bogomile, od prve do zadnje, a tudi klerikalni možakarji s pobožnimi Orli vred. Nič čudnega ni potemtakem tudi, če se je okoli govorilo, da mu je ena Bogomila celo pri spovedi odkrila svoje srce in če se kaplan pri taki vsestranski ljubezni ni mogel ubraniti čutom, katere nosi slednjic vsak človek, ki ima — srce. No, pa ljudje navadno več govore kakor je res; sicer smo pa pod kožo vsi enaki. Slovo je bilo torej nad vse prisrčno. Petje, darila in nebroj Bogomilnih solza je Polmeta tako ganilo, da je v znak svoje zahvale in ganljivosti pritisnil Brusovemu komiju vroč emok na usta; neka hudomušna Bogomila je pri tem naredila opazko, da je bil ta kaplanov poljub najnedolžnejši. Tudi mi radi to verjamemo, čeprav smo prepričani, da bi v onem trenutku bila marsikatera Marijina hči in Bogomila rada v koži Brusovega komija; saj je ena baje prišla celo iz Planine po slovo. Vsi smo bili drugače z gospodom kaplanom či-

sto zadovoljni; prijazen v govorenju in obnašanju proti vsakomur, se je razločeval od prejšnjega župnika kakor dan in noč. Res si je sempatja privoščil »Svobodno Misel« in našega »Sokola«, pa kdo mu naj to zameri, ko bi prišel drugače takoj v nemilost pri Prevzvišenemu in s tem obenem ob mastno faro. Tako ga pa zadnja gotovo čaka in mu iz srca želimo, da jo čim prej doseže!

n Za »Sokolski Dom« na Vrhniki prodala je gđena. Milka K o r e n č a n o v a dva bloka po 20 K; skupaj 40 K. Iskrena hvala požrtvovalni gospodični. Dalje se je nabralo v mesecu oktobru po nabiralnikih za »Sokolski Dom« v gostilni pri Korencanu K 20'02, v Mantovi pa K 16'48. Neimenovani daroval je K6'42. Vsem prav lepa hvala!

g Iz Žirov. V nedeljo, dne 6. novembra ob 2. popoldne bo predaval v »Sokolskem domu« gosp. notarski kandidat Fran Tavzes iz Idrije o temi: »Razmerje med cerkvijo in državo.« Predavanje bo za vsakogar poučno in zanimivo, kajti ravno v pravnih stvareh vlada vobče še velika nevednost. Želeti je torej, da se tega predavanja udeležite vsi ukaželjni občani v kar najobilnejšem številu.

g Letošnja letina v Žireh je, kar se tiče pridelkov na njivi, jako slaba. To je deloma zakrivilo mokro leto, še več pa toča, ki je pobila in oškodovala vse pridelke ravno tik pred žetvijo; krme se je pridelalo dosti; ker je bila že prejšnja leta slaba letina za živalsko krmo, so posestniki precej več živine, kakor navadno odprodali, dočim jo letos zopet nazaj kupujejo. Vse to skupaj je nanese, da poljedelcem primanjkuje denarja. Je pač tako, da se kmetu vedno le slabo godi, kadar je malo krme, je zelo draga, živina pa poceni; treba jo je prodati, četudi po nizki ceni, kadar pa je dosti krme, je živina draga, kmet pa je nima, ali proč prodati je ne sme.

n Z Blok. Bloški »Domoljubov« dopisnik se že zopet oglašja v škofovem glasilu in hvali svoje Čuke in Sove. Hvali se, kakšna da je bila udeležba pri otročarijski igri, ki so jo igrale pretečeno nedeljo v Lahovem magacinu naše marinarice. Pravi, da je bila udeležba nepričakovano dobro obiskana, dasi je bila udeležba zelo slaba, saj se je niso niti Čuki udeležili. Še celo starejših marinaric ni bilo, ker se jim zdi igra preotročja. Povedati moramo še, kako se naš kaplan Matevžek boji za svoje Čuke, da ne bi mu kateri ne izginil izpred oči. Ko je minila otroška igra, kaplan hitro izbere svojih par Čukov in jih pelje v Lavričev »cimerček«, da jim kupi literček vina, da na ta način vsaj teh par revčkov obdrži na vrvi. Gosp. kaplan pa je ostal pri svojih fantih še pozno v noč. Kaplan se pa tudi lahko boji za svoje Čuke, saj so ga začeli zapuščati že vsi boljši fantje in vsa boljša dekleta. Nedavno je sklical kaplan shod marinaric, da bi ozmerjal nekatera

dekleta, ki so na semanji dan plesala. Pametna dekleta pa niso šla kaplanu na lim, kar ga je silno jezilo. Kar je kaj prida fantov in deklet, ne marajo več za kaplanove Čuke in Sove in grede rajši kamor sami hočejo, pa brez kaplanovega dovoljenja. Pripomnimo le še, da so Čuki, ki so celo občinski odborniki, tako nemarnega vedenja, da bi bili občutno zaprti, ako bi prišli pred sodišče.

n Iz Vipave. Klerikalci ne poznajo pohujšanja, kadar se zgodi v njihovih krogih. Kakšen direndaj vlada med temi ljudmi, ako priredi vipavsko gasilno društvo plesno veselico, da si ljudstvo, zlasti mladina, privoščijo nekaj poštene zabave in razvedrila. Grozno pohujšanje je vselej pri klerikalcih! Vseh naravnih nezgod, ki se zgodijo, so krivi liberalni pohujšljivci: točo, povodenj, peronospero, sploh slabo letino in morda še celo vipavsko burjo — če slučajno prekucne v graben kakega natrkanega klerikalca — pošilja pravični bog za kazni, radi pohujšljivega plesa naprednjakov. Sicer se pa ne branijo tudi orli in bogomile posluževati se takih »grešnih« prireditvev; zlasti oni, ki čutijo kaj cvenka v žepu; drugi, s kačo, pa plešejo za obzidjem plesišča, natihoma in zastonj, na račun od liberalcev najete in plačane godbe. Da se tako skriti »parčki« zabavajo bolje, nego oni na plesišču, je gotovo in tudi — seveda — brez pohujšanja. In ako se v Vipavi v neki hiši, kjer stanuje nek zelo visok gospod, primeri takole vsako soboto in nedeljo večer, kakor tudi — le slučajno — večkrat med tednom, v poznih nočnih, oziroma zgodnjih jutranjih urah, da se shaja ondi družba obeh spolov, zlasti zadnji čas, neka znana »fajla« iz Trsta, vse to je morda po mnenju klerikalcev najbrže kak »potreben prijateljski sestanek«. Kljub temu, da privoščimo klerikalcem iz srca take sestanke v nočnem času, postaja vendar vsa ta zadeva čedalje bolj sumljiva. Ni čuda, da so se pojavili med prostimi Vipavci pesniki, ki opevajo »s l a v n e č i n e« nekega gospoda, ter govori ves trg o »povštertancu...« Vse to je pa gotovo znano vrhovnemu klerikalnemu poveljništvu, ki se pa za to ne meni. Razni Silvestri in »Božji Miri« spe tudi kar naprej svoje pobožno in mirno spanje, dasi pravno bi bilo časih potrebno, da bi tudi ti možje odprli svoje pobožne zaspane oči in nastavili svoja gleha ušesa ter z metlo v roki pomedli smeti izpred lastnega praga in s tem preprečili tudi prav veliko klerikalnega pohujšanja.

Slovenci v Južni Ameriki.

Iz Buenos Airesa v republiki Argentini nam piše prijatelj našega lista: Dne 10. novembra poteče sto let, odkar si je izvojevalo svobodo mesto Potosi, prestolnica republike Bolivije. Potosi je najvišje ležeče prestolno mesto na svetu, leži namreč

4146 metrov nad morjem, skoraj za 1300 metrov višje, kakor je visok slovenski očak Triglav. Mesto šteje 15.000 prebivalcev, med katerimi je tudi mala jugoslovanska naselbina. To naselbino tvorijo po pretežni večini Hrvatje, je pa med njimi tudi par Srbov in Slovencev. Stoletnica osvoboditve Potosija se bo seveda slovesno praznovala. Slavnosti se udeleži tudi tamkajšnja jugoslovanska naselbina. Člani te naselbine so sklenili, da se predvsem udeležijo slavnostnega sprevoda, ki se vrši po mestu dne 10. novembra. V to svrhu je naročila veliko dragoceno trobojnico iz najfinejše svile in vezeno z zlatom. V trobojnico bodo všiti grbi jugoslovanskih zemelj. Zastavin drog bo okovan z zlatom. Zastava bo izdelana iz enega samega kosa. Izdeluje jo tukajšnja tvornica »Gat et Chaves« in pisec teh vrst jo je imel priliko videti. Je res krasno delo. Zastava bo stala okrog 2500 kron. Na sprevodu bo vodja naselbine nosil velik, širok trobojni pas, na katerem bo v zlatu napisano »Colonia Eslava« (slovanska naselbina). Drugi udeleženci bodo imeli manjše pasove z istim napisom. V Boliviji bodo torej Jugoslovani pod vodstvom Hrvatov prvič javno nastopili pri svečanostih stoletnice osvoboditve Potosija. Nastopili bodo kot en narod, kot ena družina, zakaj tu v Južni Ameriki so izbrisane vse razlike med Hrvati, Srbi in Slovenci in vsi se čutijo kot eno, kot člani enega edinstvenega naroda.

Po svetu.

S sodom okrog sveta. V ponedeljek sta dospela na Dunaj Italijana Attilio Zanardi in Evgen Vianello s svojim sodom. Imenovana Italijana potujeta za stavo, ter morata prepotovati s svojim sodom Evropo, Ameriko in Afriko. Dne 29. junija 1909 sta odpotovala iz Benetk. V tem času sta prehodila severno Italijo, Švico, Francijo, Angleško, Belgijo, Holandsko, Nemčijo in Rusijo. Sod, ki ga valita pred seboj, tehtata 400 kilogramov in drži 1800 litrov. V njem imata potnika shranjen svoj živč. Z Dunaja prideta v Trst, kjer se vkreata na ladjo, da se odpeljeta proti Ameriki. Rok za prepotovanje omenjenih svetovnih delov je določen na 12 let. Doslej sta na potu 16 mesecev. Stava znaša 30.000 frankov.

Radi 66 pfenigov. V Lübznu na Meklenburškem je živela 44letna bajtarica Marija Kahle že več let ločena od svojega moža. Davčna oblast je odmerila ženi 66 pfenigov davka. Žena ni hotela plačati. Prišel je uradnik, da že na kakršenkoli si bodi način dobi 66 pfenigov. Žena je uradnika opsovala, vsled česar je prišla pred kazenskega sodnika. Narasli so stroški, katerih sodišče ni moglo drugače dobiti, kakor da je določilo prisilno prodajo koč. Te dni bi se imela vršiti prodaja. V petek ob 4. zjutraj je koč začela goreti.

Bila je v trenutku vsa v ognju. Znotraj je bilo vse zaprto in zadelano. Ko so gasilci prišli v koč, so na ognjišču dobili ožgano truplo svojeglave ženske. Dognalo se je, da je ženska najprej zažgala slamo na tleh, nato se pa obesila. Ko je pregorela vrv, je padlo truplo na ognjišče.

Skopil svojega otroka — otroško maščevanje. Pred tremi leti je prišel v Buenos Aires 59letni Nikola ali Anton Makič ali Martinič iz Boke Kotorske. S seboj je pripeljal svoja dva sina Štefana in Pavla ter hčerko. Štetan se je preseil v Punta, kjer se mu je jako dobro godilo. Dne 23. p. m. je prišel Štetan iz Punta v Buenos Aires, poiskal je svojega očeta, delavca pri neki tamkajšnji železnici, in še predno je oče opazil sina, je ta začel streljati z revolverjem nanj. Oče se je zgrudil smrtno zadet na tla, nakar je sin skočil z nožem k njemu ter mu zadal še 14 ran. Štetan se je nato sam javil policiji. — Zločinec je izpovedal na policiji, da je hudodelstvu vzrok oče sam, ker je njega in njegovega brata skopil, ko sta bila še majhna. Vsled tega je z njima vred rasla tudi mržnja do staršev. Slednjich sta sklenila, da ubijeta očeta in mater, kajti po njenem prepričanju je tudi mati sokriva njune nesreče. Mlajši brat je baje že odpotoval v domovino, da ubije tudi njo. Stvar še ni popolnoma jasna, kajti nekateri listi pišejo, da so zdravniki preiskali Štefana in so izjavili, da ni skopljen, dočim drugi listi trdijo nasprotno. Domneva se tudi, da je Štetan zblaznel.

Ljubezen je čudna reč. Lansko leto se je zaljubil dunajski pisar Fr. Zöchling, star komaj 19 let, v deset let starejšo ženo nekega delavca. Ko je mož izvedel za razmerje, ki je vladalo med pisarjem in njegovo ženo, je vložil ovadbo zaradi zakonolomstva. Pisar je bil obsojen na 10 dni zapore. To je žena svojemu možu tako zamerila, da si je poiskala drugo stanovanje, v katerem je živela skupno s svojim pisarjem. Vsled prizadevanja svojega očeta je Zöchling zapustil svojo ljubimko; dobil je tudi neko službo v Hainfeldu. Meseca junija letošnjega leta se je pisarju zopet zahotelo po ljubezni. Obiskal je svojo bivšo izvoljenko, kateri pa se je že jela vračati pamet, kajti povedala je svojemu bivšemu ljubimcu, da se namerava vrniti k svojemu bivšemu možu, ako jo bo sploh maral sprejeti. Pisar s tem njenim sklepom ni bil zadovoljen. Nekaj dni pozneje je zopet prišel v njeno stanovanje. Med nekdanjima ljubimcema je prišlo do hudega prepira, v katerem je Zöchling dvakrat ustrelil proti ženski, vendar jo je samo lahko ranil. Nato je pognal kroglo sebi v usta, ter se spustil iz tretjega nadstropja na tla. Pri padcu si je zlomil nogo. Ležal je nato dlje časa v bolnišnici. Te dni je bil zaljubljeni pisar obsojen na tri mesece težke ječe, poleg tega mora plačati svoji nekdanji ljubimki 50 K za bolečine in 30 K za zamujeni zaslužek.

Gospodarstvo.

Perutninarstvo. — Vzreja piščet.

Par ur pred zlezenjem iz lupine tre pišče z vzbočenim kljunčkovim delom ob notranjem delu lupine. Na ta način dobi lupina razpoke in polagoma odpadajo koščki. Tudi lupinina notranja kožica se pretrga in pišče izleze. Če pa je lupina ali pa kožica pretrdna, ne more živalica izlesti. Tukaj moramo pomagati z največjo previdnostjo. Ne da bi ranili notranjo kožico, olupiti je najprej v majhnih koščkih lupino. Na to namočimo spodaj ležečo kožico z mlačno vodo. Le v skrajnem slučaju jo smemo nekoliko odpreti. Zdrobljene lupine je odstraniti iz gnezda. Mnogokrat izlezejo piščeta neenakomerno. V takem slučaju je prvo izlezele previdno odvzeti v kakšno pripravno posodico, napolnjeno z gorkimi snovmi (volno) in postaviti v gorak kraj. Pozneje dajmo vse zopet koklji.

V prvih 25 do 30 urah ne potrebujejo piščeta nikake hrane, ker živijo še od jajčjega rumenjaka. Kmalu jih začne koklji voditi. Vendar pa je držati nežne živalice, posebno zgodnje, še kakih 8 do 10 dni zaprte.

Držimo jih popolnoma zase, ker večja perutnina poškoduje ali celo pokonča marsikatero pišče. Tudi pred mačko jih je čuvati.

Dober, svež zrak in pred vsem gorakota so prvi življenjski pogoji za piščeta. Prostor, kjer se nahajajo mora biti suh, ker mokrota je njih največji sovražnik. Paziti je na največjo snažnost.

Če jih puščamo ven na plan, pazimo, da ne pridejo v mlado travo prej, dokler niso solnčni žarki posušili roso. Določimo jim tudi prostor, kjer so varna pred dežjem.

V prvem času so za piščeta primerna krma drobno sesekana, trdo kuhana jajca, fino zdrobljena ajda, dobro prepečen, bolj star kruh, ki ga zribamo in namočimo nekoliko v mlačnem mleku. Kakor prvo pijačo jim je dajati kuhano, primerno gorko, sladko mleko. Pozneje ne smemo zabiti na zeleno krmo, kakor so mlada trava, fina salata, mlade koprive in kislice.

Tudi pridajmo krmi vedno nekaj klajnega apna, ki je potrebno za napravo kosti. Prehod k bolj težko prebavljivi krmi je izvršiti prav polagoma. Po malem začnemo pridajati kuhan krompir, otrobe, kuhan riž, majhno pšenično zrnje, ječmen itd. Krmiti je večkrat 5 do 6krat na dan, vendar pa ne preveč naenkrat. Mleko tudi nadomestimo polagoma s vežo vodo. Po 2 do 2½ mesecih naj dobivajo piščeta takšno krmo, kakor druga odrasla perutnina. Kakor pridatek je zelo priporočati kostno moko.

Kakor hitro so začeli mladi petelinčki peti, jih je ločiti od pišk.

Mlado perutnino je potem kmalu natančno pregledati. Vse živali, ki imajo

kakšno telesno napako, ali pa, ki so slabo razvite, je izključiti iz reje. Pri mladi perutnini se zelo rada sključi prsna kost, če začne prezgodaj hoditi na gredelj. Zategadelj ne dajmo mladim piščetom v uporabo gredlja, temveč jim napravimo ležišče na tleh, kjer jim posteljemo s kratko zrezano otavo ali pa rezanico.

Proti polžem

se priporoča cesarski tulipan (*Frittilaria imperialis*). Polži to rastlino, ki cvete jako lepo, prav radi glodajo, ker je pa rastlina strupena, poginejo po nji. Rastlino je razrezati na majhne koščke ter jo potrositi tja, kjer delajo slinarji škodo.

LISTEK.

Povest o značaju.

Slika iz današnjega političnega življenja.

Spisala M a n i c a K o m a n.

(Konec.)

Leto po Malčkovi ženitvi umrl je v Završju ondodni župnik. Nekoliko mesecev pozneje pa je bil imenovan za novega župnika sedanji kaplan Prešnik. To se je marsikom čudno zdelo, kajti Prešnik je bil za župnika mnogo premlad. Končno pa so si domislili, da, če tudi je mlad, pa je bogat. Bogastvo pa črta vsa pravila, posebno pa duhovska.

Novi župnik se je vedel silno oblastno. Kupil si je v Završju čedno hišo, da je zamogel udobno bivati v njej. Župnišče mu je bilo namreč preslabo in preveč v stran. Nekoč pa se domisli, da je njegova hiša zanj preobširna. Takoj piše Malčku, da se mora s svojo ženko Jerico preseliti k njemu. Da ima Malček službo v mestu, to bo res nekoliko bolj sitno, pa saj ni iz Završja do mesta tako daleč, da bi se ne mogel z vlakom ali pa z bicikljem sem in tja voziti. In Malček je še isti teden, hočeš nočeš, pobral vse svoje žive in mrtve stvari ter se stalno naselil pri svaku župniku.

Sedaj šele so se začeli za Malčka pravi pasji dnevi. Ostro župnikovo oko je pazilo neprestano nanj kakor ptica ujeda na svoj plen. Ubogati ga je moral prav v vsem. Vsako jutro je moral iti k maši, vsako nedeljo pa k spovedi in obhajilu. Ob nedeljah je moral tudi prirejati zdaj tu, zdaj tam čukarske shode, govoriti in lagati, kakor je namreč nanese, ali prav za prav, kakor mu je ukazal župnik. Gorje, če bi se mu kdaj skušal kaj ustaviti. O, Malček je v polni meri okusil, kaj se pravi igrati vlogo farovškega hlapca. Dostikrat se je v srečo sramoval svoje neznačajnosti in na skrivnem preklinjal svoj nepremišljeni korak. Mar bi ne bilo bolje, da bi prodajal čevlje v prodajalni svojega očeta? Bil bi vsaj prost. A sedaj je prepozno — prepozno.

Najhujše pa je šele prišlo. Neko soboto pride župnik iz cerkve, kjer je spovedoval ter pravi:

»Malček, v vse bratovščine sem te že zapisal, le v «tretjem redu» še nisi. Jutri je tretjega reda shod in te prav lahko zapišem.«

Če tudi je bil Malček že vseh takih ceremonij navajen, a tretji red se mu je pa vendar le prehud zdel. In tedaj je prvič in prav pohlevno skušal ugovarjati. Pa je slabo naletel. Prešnik ga je pogledal tako strašno, da mu je takoj srce v hlače zlezlo.

Nikoli več mu ni skušal ugovarjati.

Drugi dan pa je šel v zakrstijo ter v družbi starih ženic pohlevno počenil pred župnika...

Četrto ure pozneje je bil bogi Malček že opasan z vrvice.

Enkrat ga je pa le še — če tudi le kratek čas — obsijalo solnce sreče. Nekoč pride župnik Prešnik iz mesta ter ga vse bolj prijazno, kakor po navadi, pokliče in mu hiti pripovedovat, da je Malček imenovan za profesorja knjigovodske šole.

»Toda — toda — pa jaz,« je jecljal Malček ves zmeden. »Saj nimam za profesuro zadostne izobrazbe.«

»Jaz vem, da je nimaš, in ti bi do tega častnega mesta tudi nikoli ne prišel, ko bi ne bilo mene. To vse sem ti pripravil jaz, jaz župnik v Završju in vpliven in spoštovan človek daleč naokoli.«

Pri teh besedah se je Prešnik mogočno potolkel po prsni, Malček mu je pa — pijan od veselja — hvaležno poljubil roko.

Sedaj pa je bil Malček zopet kakor preroben. Nič več mu ni bilo žal, da je prodal svoje prepričanje. Kaj si mislite, profesor, to ni kar si bodi.

Kupil si je visok cilindar. Pa kako je šel — šel. O, da ste ga videli! A žal, da Malčku sreča ni bila usojena. V mestu je namreč vse polno takih, ki imajo v knjigovodstvu vsaj dvakrat toliko prakse in izobrazbe kakor Malček, a kljub temu vendar ne dosežejo profesure. In ti ljudje so začeli resno vpraševati, kako da Malček sploh more priti do te časti. In taka vprašanja so poslali tako daleč da so postala za Malčka usodna. In glej, neki dan pride na Malčka od ministrstva pismo, v katerem se mu naznani, da mu je radi nezadostne izobrazbe profesura — odvzeta.

Strelna z jasnega neba bi ga ne mogla tako udariti, kot ga je ta novica. Ves je bil iz sebe. Udarjen je bil pa pri tem tudi Prešnik. Uvidel je, da pri vsi svoji domisljivosti in pri vseh svojih zvijačah vendar le ni ni vsemogočen. Pa tudi sram ga je bilo. Zato je brž naprosil svojega brata, ki je imel v svoji rojstni vasi trgovino, naj vzame Malčka za pisarja. Brat mu je seveda prošnjo uslišal in kmalu za tem je pobral nekdanji profesor šila in kopita, ter odkuril iz Završja.

O, kako je preklinjal vse »farje« in prav nič ni pomislil, da je v tretjem redu. Preklinjal pa je tudi svojo nemožnost in

neznačajnost. Pa po toči je prepozno zviniti. O, vse ga je jezilo, prav vse. Vsaj zdelo se mu je tako, da se mu vse roga. In ravno ko je stopal iz Završja na kolodvor, priletela mu je cela tropa nagajivih in glasno cvrčečih vrabcev prav pred nos. In zopet se je Malčku zazdelo, da mu pojo:

»Tako se vsakemu godi,
kdor je »značajan«, kakor ti;
le trpi zdaj, saj sam si kriv,
oj, prav ti je, živ, živ, živ, živ!«

Listnica uredništva.

Dopisa o križevskem nemškutarsko-klerikalnem trgovalu ne moremo priobčiti, ker ne maramo na dan vlačiti njegovih radbinskih razmer. Dopisi naj bodo stvarni in ne samo osebni.

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Kuhati ne znajo,

to smo konstatirali vselej, ko so se postavile na mizo Pekatele, ki niso šle posebno v slast. Zahtevajte zastoj kuharsko knjigo pri tvrdki Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici.

18 43 10 34

Tužnim srcem javljam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je iskreno ljubljene soproga, oče, brat, svak in stric, gospod

Josip Paternost,

posestnik in gostilničar,

dne 30. oktobra t. l. ob 6. uri zvečer, v 42. letu starosti, po dolgi in in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno preminul.

Pogreb predragega rajnika je bil v torek, dne 1. novembra ob pol 5. uri popoldne.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi v Postojni.

Postojna, dne 5. novembra 1910.

Ivanka Paternost roj. Šabec,
soproga.

Božidar Paternost,
sin. 107

Fran in Ivan,
brata.

Marija Bizjak in Ivanka Jurca,
sestri.

Fran Bizjak in Pavel Jurca,
svaka.

Franja Paternost roj. Požar in
Marija Paternost roj. Mrhar,
svakinji.

Zahvala.

Ob smrti mojega preljubljenega soproga, gospoda

Josipa Paternosta

gostilničarja in posestnika,

izrekam tem potom svojo najpri-srčnejšo zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za vse množestvilne izraze sožalja in sočutja.

Zlasti sem dolžna zahvaliti se vsem svojim sorodnikom za trud, ki so ga imeli ob bolezni in smrti mojega soproga, vsem sosedom, znancem in prijateljem za tolažeče obiske med boleznijo, za spremstvo njegovega trupla v takem obilnem številu k večnemu počitku ter vsem darovalcem prekrasnih vencev.

Posebno pa se zahvaljujem c. kr. uradništvu, učiteljstvu, slavnim društvom »Čitalnici«, »Sokolu«, »Požarni brambi«, »Društvu gostilničarjev in kavarnarjev«, »Rokodelskemu društvu«, osobito pa slav. »Pevskemu društvu Postojna« za ginljive žalostinke in »Godbenemu društvu« za spremstvo z godbo. 3668

Najprisrčnejša hvala vsem!

Postojna, 5. novembra 1910.

Ivanka Paternost.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 29. oktobra 1910.

Gradec: 52, 29, 47, 58, 53.

Dunaj: 50, 67, 22, 68, 42.

Dvignjene v sredo, dne 2. novembra 1910.

Brno: 50, 66, 67, 72, 53.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Učenec,

ki ima veselje do kovaške obrti,
se takoj sprejme pri
Francu Kremescu,

kovaču v Metliki. 106

Posojilnica v Črnomlju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

daje posojila na vknjižbo po 5% in 5 1/2%,
na osebni kredit pa po 6%

in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.

Hranilnim vlogam daje 4 1/2% obresti.

ki se pripisujejo s 1. januarjem h glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojilnica ima 1502 združnika, svoj lastni dom in preko 1,600.000 K hranilnih vlog.

Rezervni zaklad znaša 42.000 K.

Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.

Naslov: »Posojilnica v Črnomlju«.

5 12 — 11 Načelstvo.

Tržne cene v Ljubljani

od dne 4. novembra do 9. novembra 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	40	1	68
1 " " " II. " . . .	1	20	1	48
1 " " " III. " . . .	1	08	1	38
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	00
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	60	2	00
1 " " (prekajenega) . . .	2	00	2	20
1 " koštrunovega mesa . . .	1	20	1	30
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	58	2	68
1 " masla surovega . . .	2	40	2	50
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	16
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	70	1	90
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	92	1	98
1 " surov. margarinkega masla . . .	2	—	2	—
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	10
1 jajce . . .	—	8	—	10
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	00	3	10
1 piščanec . . .	1	10	1	40
1 golob . . .	—	44	—	48
1 raca . . .	2	20	2	30
1 gos . . .	5	—	7	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	5	—	7	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	38	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	37	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	37	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	35	—	—	—
100 " " " " 4 . . .	33	50	—	—
100 " " " " 5 . . .	31	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	28	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	25	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	15	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 " ržene moke . . .	27	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	30
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	22	60	—	—
100 " rži . . .	17	80	—	—
100 " ječmena . . .	17	20	—	—
100 " ovsa . . .	18	80	19	—
100 " ajde . . .	20	80	—	—
100 " prosa belega . . .	18	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	15	60	—	—
100 " krompirja . . .	7	80	8	—
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 10.80 do 12 K				
Cena mehkega lesu 8.50 do 9 K.				
Trg za seno slamo, in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena . . .	5	—	7	50
" slame . . .	4	—	7	50
" stelje . . .	3	—	3	20

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Za slabokrvne in prebolele
je zdravniško priporočeno **črno dal-**
matinsko vino

najboljše sredstvo. 47 32 23

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

Br. Novakovič, Ljubljana.

Stari in dobro ohranjeni

hrastovi in smrekovi trami

obrezani v dolgosti od 4 m do 10 m in
ebelosti od 22 cm do 40 cm se poceni

== prodajo. ==

Blago se lahko ogleda na Verju pri Medvodah.

Pojasnila daje gosp. **Fran Lavtižar** na
Verju ali pa lastnik

Mihael Robas, tesarski mojster
v Jacnu pod Šmarno goro.

103

Kri! dosežejo odrasli in otroci,
bolni in zdravi. — Polo-
vico stroškov prihranite v
Moč! gospodinjstvu na kavi,
sladkorju in mleku, ako
pijete **SLADIN,**
Zdravje! to je dr. pl.
Trnkóczyja
sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod.
Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po
.. povzetju pod naslovom v glavni zalogi. ..

Lekarna pl. Trnkóczy
.. v Ljubljani zraven rotovža. ..

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lastna
hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na
tekoči račun ter jih obrestuje od
dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in
vrednostne papirje vseh vrst po
dnevem kurzu.

74 20—14

Najbolj varno naložen denar

Stanje hranilnih vlog nad 38 milijonov kron.

je v slovenski

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNI HRANILNICE LJUBLJANSKI.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z
vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih
otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema
hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure
popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih
obrestuje po 4 1/4 % ter pripisuje nevzdignjene
obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj

Rentni davek od vložnih obresti plačuje
hranilnica iz svojega in ga vlagateljem
ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Mestna hranilnica izdaja lične **domače hranilnike** proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo.

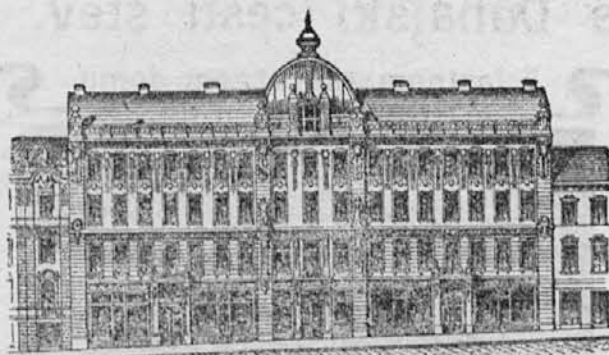
Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

== kreditno društvo. ==

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači
v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

1 24—20

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih
denarnih zavodov kot gotov denar, ne da
bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5 %
in proti amortizovanju posojila
po najmanj 1/4 % na leto.

Dolžnik more svoj dolg po-
plačati tudi poprej, ako to hoče,

Posoja se tudi na menice in vrednostne
papirje.

*	* Popravila in preobleke točno in cenno.		* Popravila in preobleke točno in cenno.	*
<p>Najcenejše solnčnike in dežnike domačega izdelka priporoča 3 52-34</p> <p>Josip Vidmar — v Ljubljani —</p> <p>Pred Škofijo 19, Stari trg 4, Prešernova ulica 4.</p>				
				

Posojilnica v Ribnici

reg. zadruga z omejeno zavezo
sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po

4³/₄⁰/₀

Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Ima na razpolago 526

∴ domače hranilne pušice ∴

jako pripravne, da se navaja mladino na varčevanje.

Posojila daje na osebni kredit in proti
∴ vknjižbi proti 5—6% obrestovanju. ∴

Vplačani deleži koncem leta 1909	40.630 K
Rezervni zaklad koncem leta 1909	167.218 K

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909
denarnega prometa

K 81.116.121-11

upravnega premoženja

K 20.775.510-59

Obrestuje hranilne vloge

po **4¹/₂⁰/₀**

brez vsakega odbitka rentnega
davka, katerega plačuje po-
sojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan
od 8.—12. In od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem
računu v zvezi s čekovnim
prometom ter jih obrestuje od
dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20.000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄% z
¹/₂% na amortizacijo ali pa po 5¹/₄%
brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak
drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. In od 3.—4.

3 52-44